

บันทึก

เรื่อง การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย
ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ กรณีสหรัฐอเมริกาจะเข้าเป็นภาคี
อนุสัญญากรุงเบอร์น์ ฉบับแก้ไข กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑

กระทรวงพาณิชย์ ได้มีหนังสือ ลับมาก ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๗๐๔/๑๕๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ และลับมาก ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๗๐๔/๑๖๕ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ในการพิจารณาทบทวนสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized system of preferences-GSP) เป็นการทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และการพิจารณาทบทวนระบบ GSP ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นั้น สหรัฐอเมริกาแจ้งว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ครอบคลุมไม่ถึงการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงเรียกร้องให้ประเทศไทยแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ เพื่ออนุวัติการตามพันธกรณีในสนธิสัญญาดังกล่าว

รัฐบาลไทยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.แก้ไขมาตรา ๔๒^๑ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อขยายความคุ้มครองลิขสิทธิ์ให้แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่มีความตกลงกับประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ต่อรัฐสภา และร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๑ แต่ในวันต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัตินั้นจึงตกไป

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้จัดส่งคณะผู้แทนไทยระดับเจ้าหน้าที่ซึ่งนำ

^๑ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

มาตรา ๔๒ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย และกฎหมายของประเทศนั้นได้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ร่างฯ ที่แก้ไขซึ่งรัฐบาลเสนอต่อรัฐสภา

มาตรา ๔๒ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่มีความตกลงกับประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีหรือมีความตกลงนั้นได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศไทย หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

โดยปลัดกระทรวงพาณิชย์และผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ เดินทางไปสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๓-๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ เพื่อหารือกับฝ่ายสหรัฐอเมริกา ในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์อันเป็นเงื่อนไขของการพิจารณาให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) แก่ประเทศไทย ด้วย คณะผู้แทนไทยมีความเห็นเบื้องต้นทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาลิขสิทธิ์ว่า

๑. หากสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑ คนอเมริกันและบริษัทอเมริกันจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เช่นเดียวกับคนไทย และบริษัทไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ เว้นแต่

๑.๑ งานสร้างสรรค์ของคนอเมริกันและบริษัทอเมริกันที่โฆษณาแล้วจะได้รับการคุ้มครองในประเทศไทยก็ต่อเมื่อการโฆษณานั้นได้กระทำเป็นครั้งแรกในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญากรุงเบอร์น

๑.๒ ข้อสงวนของไทยต่ออนุสัญญากรุงเบอร์นที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕^๒ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖รวม ๒ ข้อ คือ เรื่องอายุการคุ้มครองและเรื่องการบังคับให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องอนุญาตให้คนไทยและบริษัทไทยแปลงงานของตนได้ (compulsory licensing) จะมีผลใช้บังคับต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของคนอเมริกันและบริษัทอเมริกันด้วย แต่ในทางปฏิบัติข้อสงวนเรื่องอายุการคุ้มครองจะไม่เป็นผลสำหรับงานอันมีลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา เพราะอายุการคุ้มครองในประเทศภาคีทั้งสองเท่าเทียมกัน

๒. งานสร้างสรรค์ของคนอเมริกันและบริษัทอเมริกันซึ่งได้สร้างสรรค์ไว้ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญากรุงเบอร์น และยังมีได้ตกเป็นสาธารณสมบัติ (public domain) จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ด้วย ทั้งนี้ การคุ้มครองดังกล่าวจำกัดเฉพาะการละเมิดลิขสิทธิ์ที่กระทำภายหลังสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น

โดยที่ข้อมูลทางกฎหมายเหล่านี้จะต้องใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาปัญหาการ

^๒ พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศพ.ศ. ๒๕๒๖_

มาตรา ๕ ลิขสิทธิ์ในงานตามมาตรา ๔ ให้มีอายุแห่งการคุ้มครองตามที่กฎหมายของประเทศไทยเกิดแห่งงานนั้นกำหนดไว้ แต่ทั้งนี้ จะต้องไม่เกินกว่าอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

ในกรณีที่เป็นการวรรณกรรมหรือนาฏกรรม ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้จัดทำให้มีหรืออนุญาตให้ผู้ใดจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย และโฆษณาคำแปลนั้นในราชอาณาจักภายในสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่ได้มีการโฆษณาวรรณกรรมหรือนาฏกรรมดังกล่าวเป็นครั้งแรก ให้ถือว่าสิทธิที่จะห้ามมิให้ทำซ้ำหรือดัดแปลง หรือโฆษณาซึ่งคำแปลในราชอาณาจักเป็นอันสิ้นสุดลง

คุ้มครองลิขสิทธิ์กับสหรัฐอเมริกาในโอกาสต่อไป จึงขอหารือปัญหา ๒ ประการ^๓ดังต่อไปนี้

๑. การที่สหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ จะทำให้งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้รับความคุ้มครองในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ เพียงใด

๑.๑ ขอบเขตของความที่ได้รับความคุ้มครองเต็มที่ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยมีข้อจำกัดตามมาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ หรือ

๑.๒ จะได้รับความคุ้มครองจำกัดเพียงตามพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘

๒. ความคุ้มครองที่จะได้รับดังกล่าวในข้อ ๑ จะครอบคลุมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ดังต่อไปนี้

๒.๑ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่ยังไม่ตกเป็นสาธารณสมบัติ (public domain) ณ วันที่สหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์น หรือ

๒.๒ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่สร้างสรรค์หลังสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์และกรมทะเบียนการค้า) ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและกรมศิลปากร) และผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และกรมเศรษฐกิจ) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง มีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. สำหรับปัญหาประการแรก เห็นว่า การที่สหรัฐอเมริกาจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ทำ ณ กรุงเบอร์นเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.๑๘๘๖ ซึ่งแก้ไข ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ค.ศ.๑๙๗๑ (“อนุสัญญากรุงเบอร์น ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑”)^๔ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะได้รับความคุ้มครองในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

^๓ ปัญหาทั้ง ๒ ข้อนี้ ปรากฏในหนังสือกระทรวงพาณิชย์ฉบับที่สอง(หนังสือกระทรวงพาณิชย์ลับมาก ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๗๐๔/๑๖๕ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๑)ซึ่งผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์และกรมทะเบียนการค้า) ได้ชี้แจงว่า กระทรวงพาณิชย์ประสงค์จะให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในปัญหาทั้ง ๒ ประการดังกล่าวนี้เท่านั้น โดยไม่ต้องให้ความเห็นซ้ำอีกว่าความเห็นของคณะผู้แทนไทยตามหนังสือของกระทรวงพาณิชย์ฉบับแรก (หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๗๐๔/๑๕๗ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๑) ถูกต้องหรือไม่

^๔ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) ชี้แจงว่าสหรัฐอเมริกาได้ตราพระราชบัญญัติ Berne Convention Implementation Act ค.ศ.๑๙๘๘ เพื่อให้สหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้ได้โดยจะมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาประเด็นในเบื้องต้นเสียก่อนว่าการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับดังกล่าว จะถือได้หรือไม่ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทย เป็นภาคีอยู่ด้วยตามมาตรา ๔๒^๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๔๒ งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย และกฎหมายของประเทศนั้นได้ให้ ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีสิทธิของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว หรืองานอันมี ลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ย่อมได้รับความ คุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

ในประเด็นนี้ เห็นว่า สหรัฐอเมริกาในฐานะที่ยังไม่เคยเป็นภาคีอนุสัญญากรุง เบอรน์มาก่อน (non-Union country) หากจะเข้าเป็นภาคี ก็จะต้องเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุง เบอรน์ ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑ ทั้งนี้ตามมาตรา ๒๙^๖ แห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าว โดยการภาคยานุวัติ (accession) เท่านั้น อนุสัญญาฉบับนี้มีอยู่ ๓ ภาคด้วยกัน คือ

(ก) บทบัญญัติภาคสาระที่ว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมตาม มาตรา ๑-๒๑ (substantive provisions)^๗

(ข) บทบัญญัติภาคบริหารสหภาพตามมาตรา ๒๒-๓๘ (administrative and final provisions)

(ค) ภาคผนวก (Appendix) ซึ่งให้สิทธิประโยชน์แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่ง สามารถใช้ระบบอนุญาตโดยบังคับในเรื่องสิทธิการแปล (compulsory licensing)

สหรัฐอเมริกาจะต้องผูกพันตามอนุสัญญาฉบับนี้ทั้ง ๓ ภาคดังที่ได้กล่าวมา ข้างต้น

ส่วนประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครอง

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (1)

^๖ Paris Act, 1971

Article 29 (1) Any country outside the Union may accede to this Act and thereby become party to this Convention and a member of the union. Instruments of accession shall be deposited with the Director General.

(2) (a) Subject to subparagraph (b), this Convention shall enter into force with respect to any country outside the Union three months after the date on which the Director General has notified the deposit of its instrument of accession, unless a subsequent date has been indicated in the instrument deposited. In the latter case, this Convention shall enter into force with respect to that country on the date thus indicated.

(b) If the entry into force according to subparagraph (a) precedes the entry into force of Articles 1 to 21 and the Appendix according to Article 28 (2) (a), the said country shall, in the meantime, be bound, instead of by Article 1 to 21 and the Appendix, by Articles 1 to 20 of Brussels Act of this Convention.

^๗ มาตรา ๑ - ๒๑ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๗๔ (เมื่อพ้นกำหนด ๓ เดือน หลังจากเงื่อนไขตามมาตรา ๒๘ (๒) (a) เป็นเงื่อนไขสำเร็จในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๔)

วรรณกรรมและศิลปกรรม ทำ ณ กรุงเบอร์ลินเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.๑๘๘๖ ซึ่งแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลินเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๐๘ และสำเร็จบริบูรณ์ด้วยโปรโตคอลเพิ่มเติมลงนาม ณ กรุงเบอร์ลินเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ค.ศ.๑๙๑๔ (“อนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘”) โดยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๓๑ (ซึ่งมีผลเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ค.ศ.๑๙๓๑) และรัฐบาลไทยได้ตั้งข้อสงวน (reservations) ไว้ ๖ ข้อ (โปรดดูภาคผนวกแนบท้ายบันทึกนี้) การแก้ไขอนุสัญญากรุงเบอร์ลินอีก ๓ ครั้งต่อมา คือ ฉบับแก้ไข ณ กรุงโรม (the Rome Act, ๑๙๒๘) ฉบับแก้ไข ณ กรุงบรัสเซลส์ (the Brussels Act, ๑๙๔๘) และฉบับแก้ไข ณ กรุงสตอคโฮล์ม (the Stockholm Act, ๑๙๖๗) นั้น ประเทศไทยมิได้เข้าเป็นภาคีแต่อย่างใด แต่สำหรับอนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ นั้นประเทศไทยได้ใช้สิทธิตามมาตรา ๒๘ (๑) (b)^๔ แห่งอนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.

^๔ Paris Act, 1971

Article 28 (1) (a) Any country of the Union which has signed this Act may ratify it, and, if it has not signed it, may accede to it. Instruments of ratification or accession shall be deposited with the Director General

(b) Any country of the Union may declare in its instrument of ratification or accession that its ratification or accession shall not apply to Articles 1 to 21 and The Appendix, provided that, if such country has previously made a declaration under Article VI (1) of the Appendix, then it may declare in the said instrument only that its ratification or accession shall not apply to Articles 1 to 20.

(c) Any country of the Union which, in accordance with subparagraph (b), has excluded provisions therein referred to from the effects of its ratification or accession may at any later time declare that it extends the effects of its ratification or accession to those provisions. Such declaration shall be deposited with the Director General

(ii) France, Spain, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America, have become bound by the Universal Copyright Convention as revised at Paris on July 24, 1971.

(b) The entry into Force referred to in subparagraph (a) shall apply to those countries of the Union which, at least three months before the said entry into force, have deposited instruments of ratification or accession not containing a declaration under paragraph (1) (b).

(c) With respect to any country of the Union not covered by subparagraph (b) and which ratifies or accedes to this Act without making a declaration under paragraph (1) (b), Articles 1 to 21 and the Appendix shall enter into force three months after the date on which the Director General has notified the deposit of the relevant instrument of ratification or accession, unless a subsequent date has been indicated in the instrument deposited. In the latter case, Articles 1 to 21 and the Appendix shall enter into force with respect to that country on the date thus indicated

(d) The provisions of subparagraphs (a) to (c) do not affect the application of Article VI of the Appendix.

(2) (a) Articles 1 to 21 and the Appendix shall enter into force three months after both of the following two conditions are fulfilled.

(1) at least five countries of the Union have ratified or acceded to this Act without making a declaration under paragraph (1) (b),

๑๙๗๑ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๘๐ โดยระบุว่าผูกพันเฉพาะมาตรา ๒๒-๓๘ (บทบัญญัติภาคบริหารสหภาพ-administrative and final provisions) เท่านั้น และไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติภาคสารตามมาตรา ๑-๒๑ (substantive provisions) กับภาคผนวก (Appendix) ทำอนุสัญญานับดังกล่าว

การที่ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเหมือนกัน แต่ต่างฉบับกันเช่นนี้ จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ระบบอนุสัญญากรุงเบอร์ลินทั้งระบบ จึงจะวินิจฉัยได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยตามมาตรา ๔๒^๙ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่

ระบบอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเป็นระบบพิเศษแตกต่างจากสนธิสัญญาโดยทั่วไป แม้ว่าอนุสัญญากรุงเบอร์ลินจะมีฉบับแก้ไข (Acts) ทั้งหมด ๕ ฉบับ ซึ่งประเทศภาคีแต่ละประเทศอาจเข้าเป็นภาคีฉบับแก้ไขต่างฉบับกันได้ก็ตาม และแม้ว่าการแก้ไขแต่ละครั้งจะระบุชื่อนครอันเป็นสถานที่จัดการประชุมเพื่อจัดทำอนุสัญญานับแก้ไขก็ตาม การแก้ไขแต่ละฉบับก็ไม่น่าจะถือได้ว่าแยกเป็นสนธิสัญญาต่างฉบับกันหรือเป็นอิสระจากกัน (a different treaty) แต่ต้องถือว่าอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเป็นอนุสัญญานับเดียวซึ่งเป็นเอกภาพที่มีฉบับแก้ไขหลายฉบับ (a single convention expressed in successive Acts) และต้องถือว่าสหภาพเบอร์ลินมีลักษณะเป็นเอกภาพ (a single entity) ซึ่งมีสมาชิก คณะกรรมการบริหาร และงบประมาณเดียวกัน อนุสัญญากรุงเบอร์ลินจึงมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากสนธิสัญญาทั่วไป ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าในการแก้ไขอนุสัญญากรุงเบอร์ลินทุกฉบับจะมีมาตราที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเทศภาคีต่างฉบับกันไว้ คือ มาตรา ๒๗^{๑๐} ของฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ของฉบับแก้ไข ณ กรุงโรม ค.ศ.๑๙๒๘ และของฉบับแก้ไข ณ กรุงบรัสเซลส์ ค.ศ.๑๙๔๘ กับมาตรา ๓๒*(๑๑) ของฉบับแก้ไข ณ กรุงสตอกโฮล์ม ค.ศ.๑๙๖๗ และของฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ ฉะนั้นประเทศภาคีของอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเหมือนกัน ถ้าเข้าเป็นภาคีต่างฉบับกัน ย่อมมีพันธกรณีหรือ

(3) With respect to any country of the Union which ratifies or accedes to this Act with or without a declaration made under paragraph (1) (b), Articles ๒๒ to 38 shall enter into force three months after the date on which the Director General has notified the deposit of the relevant instrument of ratification or accession, unless a subsequent date has been indicated in the instrument deposited. In the latter case, Article 22 to 38 shall enter into force with respect to that country on the date thus indicated.

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^{๑๐} Berlin Act, 1908, Rome Act 1928, Brussels Act, 1948

Article 27 The present Convention shall replace, in regard to the relations between the Contracting States, the Convention of Berne of the 9th September, 1886, including the Additional Article and the Final Protocol of the same date, as well as the Additional Act and the Interpretative Declaration of the 4th May, 1896. These Instruments shall remain in Force in regard to relations with States which do not ratify the present Convention.

The Signatory States of the present Convention may declare at the exchange of ratifications that they desire to remain bound, as regards any specific point, by the provisions of the Conventions which they have previously signed.

สิทธิและหน้าที่ต่อกัน โดยสิทธิหน้าที่นั้นอาจจะต่างกันได้ แต่อย่างไรก็ดี ประเทศภาคีทั้งหมดจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ตลอดจนมีความสัมพันธ์ต่อกันตาม “หลักถ้อยที่ถ้อยอาศัย” (reciprocity) แม้ว่าสิทธิและหน้าที่อาจจะอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน สำหรับกรณีของสหรัฐอเมริกา (ภาคีใหม่) กับประเทศไทย (ภาคีเดิมซึ่งใช้สิทธิตามมาตรา ๒๘)^{๑๑}

(b)^{๑๒} นั้น บทบัญญัติที่ใช้บังคับกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภาคีทั้งสองคือ มาตรา ๓๒ (๒)^{๑๓} ซึ่งมีผลให้สหรัฐมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศไทยตามบทบัญญัติภาคีสาระที่กำหนดในมาตรา ๑-๒๑ ของอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ ส่วนประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาเช่นกัน แต่มีสิทธิตามมาตรา ๓๒ (๒) (i)^{๑๔} ที่จะทำให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัติภาคีสาระที่กำหนดในอนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ได้ (โดยรัฐบาลไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ ๖ ข้อ) และประเทศไทยมีสิทธิที่จะปรับระดับการคุ้มครองให้สูงขึ้นเท่ากับระดับการคุ้มครองของอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ ได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๓๒ (๒) (ii)^{๑๕} ของอนุสัญญานับดังกล่าว อย่างไรก็ตามขณะนี้ประเทศไทยได้ใช้สิทธิตามมาตรา ๓๒ (๒) (i) กำหนดระดับความคุ้มครองไว้ตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ดังจะเห็นได้จากพระราชกฤษฎีกา

^{๑๑} Stockholm Act ๑๙๖๗; Paris Act 1971

Article 3 2 (1) This Act shall, as regards relations between the countries of the Union, and to the extent that it applies, replace the Berne convention of September 9, 1 8 8 6 , and the subsequent Acts of revision. The Acts previously in force shall continue to be applicable, in their entirety or the extent that this Act does not replace them by virtue of the preceding sentence, in relations with countries of the Union which do not ratify or accede to this Act

(2) Countries outside the Union which become party to this Act shall, subject to paragraph (3) ,apply it with respect to any country of the Union not bound by this Act or which, although bound by this Act, has made a declaration pursuant to Article 2 8 (1) (b) . Such countries recognize that the said country of the Union, in its relations with them:

(i) may apply the provisions of the most recent Act by which it is bound, and

(ii) subject to Article 1 (6) of the Appendix, has the right to adapt the protection to the level provided for by this Act.

(3) Any country which has availed itself of any of the faculties provided for in the Appendix may apply the provisions of the Appendix relating to the faculty or faculties of which it has availed itself in its relations with any other country of the Union which is not bound by this Act, provided that latter country has accepted the application of the said provisions.

^{๑๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๘)

^{๑๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๑)

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๑)

^{๑๕} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๑)

กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖^{๑๖} ที่กำหนดบทนิยาม ของคำว่า “อนุสัญญา”^{๑๗} ไว้ว่าหมายถึงอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ เพื่อให้เห็นชัดว่าเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นเงื่อนไขตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ (โดยกำหนดข้อสงวนไว้ ๒ ข้อ ในมาตรา ๕^{๑๘} เกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองและสิทธิในการแปล) ซึ่งใช้กับประเทศภาคีสหภาพเบอร์ลินหรือภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลินทุกประเทศไม่ว่าประเทศภาคนั้นจะเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับแก้ไขฉบับใด หรือไม่ว่าประเทศภาคนั้นเป็นหรือเคยเป็นภาคีเดิมของฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลินหรือไม่ก็ตาม

เนื่องจากระบบอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเป็นระบบพิเศษดังที่ได้กล่าวมา ฉะนั้น จึงเห็นว่าถ้าสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลินฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ ก็ถือว่าสหรัฐอเมริกาเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่

^{๑๖} ในการยกร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ รัฐบาลเข้าใจมาตลอดว่าอนุสัญญากรุงเบอร์ลินเป็นอนุสัญญาฉบับเดียวที่มีการแก้ไขหลายครั้ง (single convention) และภาคีใหม่ย่อมได้รับความคุ้มครอง ซึ่งประเด็นนี้ส่วนราชการต่างๆ ไม่มีความเห็นแตกต่างกัน เพียงแต่กระทรวงศึกษาธิการเห็นควรใช้สิทธิตามมาตรา ๓๒ (๒) (ii) แห่งอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ.๑๙๗๑ ปรับระดับการคุ้มครองให้ใกล้เคียงกับ Paris Act, ๑๙๗๑ ให้มากที่สุด แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้ลดระดับการคุ้มครองลงมาให้เป็นไปตาม Berlin Act, ๑๙๐๘ โดยใช้สิทธิตามมาตรา ๓๒ (๒) (i)

แห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าว เพื่อให้เป็นการประนีประนอมกับกระทรวงการต่างประเทศซึ่งขอเสนอให้ประเทศไทยถอนตัวจากสหภาพเบอร์ลิน ฉะนั้น ถ้อยคำในพระราชกฤษฎีกาจึงดูเคร่งครัดและพยายามกำหนดนิยามคำว่า “อนุสัญญา” โดยเน้นที่ Berlin Act, ๑๙๐๘ นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังได้ขยายความคุ้มครองให้รวมถึงสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๐๙ อีกประการหนึ่งด้วย แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้ตัดหลักการนี้ออก เพราะเห็นว่าเกินอำนาจแม่บท (เรื่องเสร็จที่ ๔๕๒/๒๕๒๔)

^{๑๗} พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖_
มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้

“อนุสัญญา” หมายความว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ทำ ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.๑๘๘๖ ซึ่งได้แก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๐๘ และสำเร็จบริบูรณ์ด้วยโปรโตคอลเพิ่มเติมลงนาม ณ กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ค.ศ.๑๙๑๔ “ประเทศที่เกิดแห่งงาน” หมายความว่า

(๑) ประเทศที่ผู้สร้างสรรค์มีสัญชาติหรือเป็นคนในบังคับ หรือมีถิ่นที่อยู่ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น ถ้างานนั้นเป็นงานที่ยังไม่ได้โฆษณา

(๒) ประเทศที่ได้โฆษณางานนั้นเป็นครั้งแรก ถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้โฆษณาแล้ว

(๓) ประเทศที่กฎหมายบัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้นานที่สุดถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้โฆษณาพร้อมกันในหลายประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือ

(๔) ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ถ้างานนั้นเป็นงานที่ได้โฆษณาพร้อมกันในประเทศที่มีได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาและในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

^{๑๘} โปรโตคอลเชงอรรถที่ (๒)

ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ และถ้ากฎหมายภายในของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว (หลักถ้อยที่ถ้อยอาศัย-reciprocity) สหรัฐอเมริกาก็จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยมาตรา ๓^๙ และมาตรา ๔^{๑๐} แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวกำหนดเงื่อนไขตามอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ. ๑๙๐๘ และมาตรา ๕^{๑๑} กำหนดข้อสงวนไว้ ๒ ข้อตามอนุสัญญานับดังกล่าวเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองและสิทธิการแปล ซึ่งพระราชกฤษฎีกานับนี้ใช้กับกรณีของภาคีใหม่ด้วยเพราะอนุสัญญากรุงเบอร์ลินอาจมีภาคีเพิ่มขึ้นโดยมีลักษณะเป็นระบบเปิด (open system) จึงต้องตีความพระราชกฤษฎีกาให้ตรงตามเจตนารมณ์ดังกล่าว

ฉะนั้น สำหรับปัญหาประการแรก เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑ และกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของภาคีอื่น ๆ (หลักถ้อยที่ถ้อยอาศัย-reciprocity) งานอันมีลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาย่อมได้รับความคุ้มครองในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖

๒. สำหรับปัญหาประการที่สองเห็นว่า มาตรา ๔๒^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ บัญญัติว่า “งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย... ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา” ฉะนั้น งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่สร้างสรรค์หลังสหรัฐอเมริกาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง คงมีปัญหายอยู่ที่ผลย้อนหลังไปใช้บังคับกับงานอันมีลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาที่สร้างสรรค์ไว้ก่อนแล้ว และยังไม่ตกเป็นสาธารณสมบัติ ณ วันที่สหรัฐอเมริกาเข้า

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๗)

^{๑๐} พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖

มาตรา ๔ งานอันมีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่งานนั้นยังไม่ได้โฆษณา ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติหรือเป็นคนในบังคับของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

ในกรณีที่ได้โฆษณาแล้ว การโฆษณาต้องกระทำเป็นครั้งแรกในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

(๒) งานนั้นจะต้องเป็นงานที่เป็นไปตามเงื่อนไข และวิธีการซึ่งกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ของประเทศที่เกิดแห่งงานนั้นกำหนดไว้ด้วย

^{๑๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^{๑๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

เป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น เพราะเหตุว่าทั้งมาตรา ๔๒ แห่งผลพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๖ ก็มิได้ระบุรายละเอียดชัดเจนว่าการคุ้มครองจะมีผลย้อนหลังหรือไม่เพียงใด ซึ่งเป็นไปในแนวเดียวกันเมื่อครั้งที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น โดยในครั้งนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ก็มีได้มีการกำหนดรายละเอียดในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ตามข้อสงวนข้อ ๖ (โปรดดูภาคผนวกท้ายบันทึกนี้) ฉะนั้น จึงต้องตีความมาตรา ๔๒ นี้ โดยคำนึงถึง “กฎในเรื่องการคุ้มครองย้อนหลัง” (the Rule of Retroactivity) ซึ่งเป็นหลักสากลที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงเบอร์นตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑ สำหรับอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ซึ่งเกี่ยวกับประเทศไทยโดยตรง บทบัญญัติดังกล่าวได้แก่มาตรา ๑๘^{๒๓} ซึ่งให้ความคุ้มครองแก่บรรดางานของประเทศภาคีใหม่ที่สร้างสรรค์ไว้แล้วและในขณะที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์นยังมิได้ตกเป็นสาธารณสมบัติ (public domain) ในประเทศที่เกิดแห่งงานโดยการสิ้นสุดของอายุแห่งการคุ้มครอง (expiry of the term of protection) อย่างไรก็ตามการใช้กฎการคุ้มครองย้อนหลังนี้ มาตรา ๑๘ วรรคสาม^{๒๔} ของอนุสัญญากรุงเบอร์นฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ได้เปิดโอกาสให้ประเทศภาคีทำความตกลงกัน (bilateral agreement) เพื่อกำหนดขอบเขตการย้อนหลังได้ตามความเหมาะสม และถ้าไม่มีความตกลงเช่นนั้น แต่ละประเทศก็ยังสามารถวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้หลักข้อนี้ได้ สำหรับประเทศไทยยังไม่เคยใช้สิทธิตามมาตรา ๑๘ วรรคสามแต่อย่างใด

ฉะนั้น สำหรับปัญหาประการที่สองนี้ เมื่อประเทศไทยยังไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขจำกัดการใช้ “กฎการคุ้มครองย้อนหลัง” นี้ไว้และประเทศไทยเคยได้รับประโยชน์จาก “กฎการคุ้มครองย้อนหลัง” ซึ่งเป็นหลักทั่วไปมาแล้วเมื่อครั้งเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ค.ศ.๑๙๐๘ ก็ต้องตีความโดยอิงกฎข้อนี้ว่ามาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่สร้างสรรค์ไว้แล้ว และยังไม่ตกเป็นสาธารณสมบัติในประเทศที่เกิดแห่งงาน

^{๒๓} Berlin Act, 1908

Article 18 the present Convention shall apply to all works at the moment of its coming into force have not yet fallen into the public domain in the country of origin through the expiration of the term of protection. It, however, through the expiration of the term of protection which was previously granted, a work has fallen into the public domain of the country where protection is claimed, that work shall not be protected anew in that country.

The application of this principle shall take effect according to the stipulations contained in special Conventions existing, or to be concluded, to that effect between countries of the Union. In the absence of such stipulations, the respective countries shall regulate, each in so far as it is concerned, the manner in which the said principle is to be applied.

The above provisions shall apply equally in case of new accessions to the Union, and also in the event of the term of protection being extended by the application of Article 7.

^{๒๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒๓)

(country of origin)^{๒๕} โดยการสิ้นสุดของอายุแห่งการคุ้มครอง ณ วันที่สหรัฐอเมริกาเข้าเป็น
ภาคีอนุสัญญากรุงเบอร์น์ ฉบับแก้ไข ณ กรุงปารีส ค.ศ. ๑๙๗๑

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์
(นายอมร จันทสมบุรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤศจิกายน ๒๕๓๑

^{๒๕} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๗)

ข้อสงวนของไทยในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน

ข้อสงวนของไทยในอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ๖ ข้อ กล่าวสรุปความได้ดังนี้

๑. รัฐบาลไทยขอสงวนไม่ผูกพันตามวรรคสี่ของมาตรา ๒ แห่งอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน ฉบับแก้ไข ณ กรุงเบอร์ลิน ซึ่งว่าด้วยการคุ้มครองงานศิลปะประยุกต์ที่มีวัตถุประสงค์ทางอุตสาหกรรม คือ ไม่ยอมให้มีการคุ้มครองศิลปะประยุกต์ที่เป็นอุตสาหกรรม

๒. เกี่ยวกับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขและแบบแผนต่างๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมายของประเทศแหล่งกำเนิดผลงาน ประเทศไทยถือว่าการได้รับสิทธิต่างๆ จะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขและแบบแผนนั้นๆ และการคุ้มครองในประเทศอื่นๆ ต้องไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดผลงาน

๓. เกี่ยวกับสิทธิแต่ผู้เดียวของผู้ประพันธ์ที่จะแปลหรือมอบอำนาจให้ทำการแปลผลงานของตน ผู้ประพันธ์ที่เป็นคนในบังคับ หรือเป็นประชาชนพลเมืองของประเทศสมาชิกสหภาพเบอร์ลินหรือเป็นผู้แทนที่ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ จะมีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะแปลหรือมอบอำนาจให้ทำการแปลผลงานของตนในประเทศอื่นๆ ได้เป็นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ได้โฆษณาผลงานนั้นในประเทศสมาชิกสหภาพเบอร์ลินเมื่อพ้น ๑๐ ปีไปแล้ว ถ้าหากว่ายังมิได้เคยอนุญาตให้แปลเป็นภาษาที่ต้องการ เจ้าของลิขสิทธิ์คือผู้ประพันธ์จะห้ามหรือไม่อนุญาตให้แปลเป็นภาษานั้นมิได้

๔. เรื่องยาวหลายตอนจบ รวมทั้งนิทาน ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือวารสารของประเทศสมาชิกสหภาพเบอร์ลิน จะทำซ้ำในประเทศอื่นในรูปเดิมหรือแปลแล้วไม่ได้ ถ้ามิได้รับอนุมัติจากผู้ประพันธ์ หรือผู้แทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย

เงื่อนไขนี้ทุกประการจะใช้บังคับแก่บทความอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์หรือวารสารทำนองเดียวกันด้วย ในเมื่อผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการได้ประกาศไว้ในหนังสือพิมพ์วารสารที่ตีพิมพ์บทความนั้นๆ อย่างแจ่มแจ้งว่า ห้ามนำไปตีพิมพ์ซ้ำ ในกรณีที่เป็นวารสาร ถ้าบ่งการห้ามเช่นนี้ไว้กว้างๆ ในตอนเริ่มต้นแต่ละตอนก็เป็นการเพียงพอแล้ว

ในกรณีที่ไม่มีการห้ามไว้ก็อาจจะตีพิมพ์บทความนั้นซ้ำอีกได้ โดยบอกที่มาไว้ด้วย

บทความทางการเมือง ข่าวประจำวัน ข่าวสารความรู้เบ็ดเตล็ด จะทำซ้ำได้ทุกกรณี

๕. เกี่ยวกับการแสดงนาฏกรรมหรือนาฏกรรมดนตรีต่อสาธารณชนและการแสดงดนตรีสาธารณชน การคุ้มครองนาฏกรรมนาฏกรรมดนตรีและดนตรีนั้น ไม่ว่าจะโฆษณาแล้วหรือยังไม่โฆษณาก็ตาม จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือผู้แปลหรือทำซ้ำจะต้องได้รับมอบอำนาจจึงจะทำซ้ำได้ ถ้าหากว่าผู้ประพันธ์บอกไว้ในผลงานว่าห้ามนำไปทำซ้ำหรือแปล ทั้งนี้ให้รวมทั้งการคิดทำร้ายบาปลายเท้าด้วยอย่างไรก็ดี เรื่องนี้ถ้ามีปัญหาคงต้องให้ศาลตัดสินชี้ขาด

๖. เกี่ยวกับการใช้อินนุสัญญาแก่ผลงานซึ่งในขณะที่อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้ยังมีได้ตกเป็นสาธารณสมบัติในประเทศที่เกิด การใช้อินนุสัญญากรุงเบอร์ลินแก่ผลงานที่ยังมิได้ตกเป็น

สมบัติของสาธารณะในประเทศที่เกิดในขณะที่ยุทธยานี้มีผลบังคับใช้นั้นให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้หรือบทบัญญัติเพิ่มเติม ถ้าไม่มีเงื่อนไขดังกล่าวก็ให้เป็นไปตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนดเงื่อนไขเหล่านั้นจะใช้แก่สิทธิพิเศษในการแปลด้วยตามข้อสงวนนี้ สำหรับประเทศไทยจึงให้ความคุ้มครองตลอดชีวิตของผู้ประพันธ์กับอีก ๓๐ ปี (แต่ตามกฎหมายใหม่ คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพิ่มอายุคุ้มครองเป็นตลอดชีวิตกับอีก ๕๐ ปี)